

فرهنگ‌و هنر

سرویس فرهنگی ۸۸۴۹۸۴۶۶

پارسی‌گویان و پارسی‌جویان را در جهان رها نکنیم

کرسی‌های زبان فارسی در جهان با مشقات فراوان تأسیس شده‌اند و نباید اجازه داد بی توجهی مسئولان چراغ این مراکز را خاموش کند

■ فرزین ماندگار

چندی پیش رهبر معظم انقلاب درباره خطر تضعیف زبان فارسی ابراز نگرانی کردند؛ مسئله‌ای که به نظر می‌رسد اگر نگاه جدی مسئولان را به خود معطوف نکند می‌تواند عواقب ناخوشایندی برای این میراث عظیم ملی در پی داشته باشد. اما موضوعی که در این

میان اهمیت دارد این است که تقویت زبان فارسی را نباید صرفاً داخل مرزهای سرزمینی محدود کرد؛ چراکه هر کشوری به لحاظ فرهنگی آرایش تدافعی بگیرد و نسبت به واری سرزمین‌های خود بی تفاوت بماند و از بیرون مرزها غفلت کند، به تدریج عمق تأثیر گذاری خود را نیز از دست می‌دهد.

■ افق چینی‌ها بر ایز پزانتان

در حالی خبرهای ناخوشایند درباره خاموشی چراغ

کرسی‌های زبان فارسی در جهان به گوش می‌رسد

که در کشورهای آسیایی، برنامه‌های مدون و افق چندساله برای گسترش هرچه بیشتر سخنورانسان در جهان در نظر گرفته شده است؛ به‌عنوان نمونه،

کشور چین اینطور برنامه‌ریزی کرده که تا سال ۲۰۲۰ تعداد ۱۰۰۰ مرکز آموزش زبان چینی از سوی مؤسسه کنفوسیوس در جهان داشته باشد. طبق برنامه‌ریزی‌های انجام‌شده، چین تعداد ۱۰۰ میلیون نفر مشتاقان به فراگیری زبان چینی را در جهان برای خود ترسیم کرده است.

حسن نوالقزلی، عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت

مدرس و مدیر گروه آموزش زبان و ادبیات فارسی

فرهنگستان زبان، با توجه به اهمیت این موضوع،

در یادداشتی به پیامدهای تعطیلی کرسی‌های

زبان فارسی پرداخته است. او در این یادداشت که در

روز تین بجزرنامه فرهنگستان منتشر شده،

ضمن اشاره به اهمیت گسترش زبان فارسی

می‌نویسد: «زبان فارسی با غنای واگانی و دبیریتی

و پشتوانه‌های فکری مردم ایران درآمیزد و در

مؤثر فرهنگی در برقراری روابط فرهنگی ایران

با دنیا برعهده داشته و دارد. این زبان با پیوند

مستحکمی که با ادبیات در پی ما دارد توانسته

با پیشخور فرهنگی مردم ایران درآمیزد و در

اقصی نقاط گیتی طالبان زیاد بیاید. گستره نفوذ

تاریخی این زبان در شبه‌قاره و آسیای صغیر و در

دیگر مناطق همواره باعث شده مراکز علمی در

قالب رشته‌منسجم با شرق‌شناسی و ایران‌شناسی

به آموزش این زبان بپردازد. اما اکنون با تحولات

سیاسی و کمبود منابع مالی، این کرسی‌ها تعطیل

و استادان ازمای بازگشته‌اند. کرسی‌های زبان

فارسی در جهان در طول سالیان با مشقات فراوان

تأسیس شده‌اند و اکنون شاهد آن هستیم که

یکباره بر اثر بی توجهی مسئولان رو به خاموشی

می‌رود. بر فرض تأمین هزینه‌ها در آینده، بازاحیای

این کرسی‌ها کار بی دشوار لب ناممکن خواهد بود.

اکنون در همین شرایط، اعتباری که نیاز است تا

دوباره این کرسی‌ها راه‌اندازی شود در مقایسه با

بودجه سایر بخش‌ها بسیار ناچیز است.

■ نباید پهپانه کرد

وی می‌افزاید: «کرسی‌های زبان فارسی نقش بسیار

مهمی در ترویج و توسعهٔ زبان و ادبیات فارسی و

فرهنگ ایرانی در جهان داشته و دارند. طی ۳۰ سال

خود را ضمن ارائهٔ اسل سند مالکیت تا موفق عمل کرده و با

فراسی در بیش از ۶۵ کشور ایجاد شده و ده‌ها استاد

از دانشگاه‌های ایران به این کرسی‌ها اعزام شده‌اند.

دوام

کار گروه «آموزش مجازی زبان و ادبیات فارسی و ایران شناسی» آغاز به کار کرده و قرار است با محوریت و سیاستگذاری وزارت علوم، از ظرفیت علمی و اجرایی تمام دانشگاه‌ها و استادان در این زمینه بهره‌بریریم

■

در طول این مدت هزاران دانشجو در مقاطع مختلف

زبان فارسی را فرا گرفته‌اند و همین موضوع باعث

شده است برای ادامه تحصیل به ایران سفر کنند. با

نگاهی به تعداد دانشجویانی که جذب این دوره‌ها

شده‌اند و دانش آموختگانی که در این دوره‌ها با زبان

و ادبیات فارسی، ایران‌شناسی و اسلام‌شناسی

آشنا شده‌اند، درمی‌یابیم سهم تأثیر گذاری در

معرفی فرهنگ ایرانی و زبان و ادبیات فارسی طبق

برنامه چشم‌انداز و سایر اسناد بالادستی بسیار

زیاد است. هم‌اکنون شورای گسترش زبان فارسی

در وزارت علوم، تحقیقات و فناوری وظیفه اعزام

استادان را برعهده دارد و به ترویج زبان فارسی

و حمایت از کرسی‌های زبان فارسی در خارج از

کشور اقدام می‌کند. در کنار این بنیاد سعدی نیز

با برگزاری دوره‌های دانش‌افزایی و اعزام کوتاه‌مدت

استاد و ارسال کتاب مددکار کرسی‌هاست. جز

این، کرسی‌های آموزش زبان و ادبیات فارسی

موجود و فعال در امریکا و سایر کشورها وجود

دارد که اغلب استادان ایرانی و غیرایرانی مقیم،

آنها را اداره می‌کنند و مراکز دانشگاهی که زبان

فارسی به عنوان رشته مستقل یا واحد درسی ارائه

می‌شود، بالغ بر ۱۵۰ کرسی در ۵۶ کشور است. این

امکانات کم‌اما موجودنایدبه دلایل مالی یاسیاسی

تحت‌الشعاع قرار گیرد.»

■ شبکه‌های فارسی‌زبان در حوزه تمدن فارس

به اعتقاد مدیر گروه آموزش زبان و ادبیات فارسی

فرهنگستان زبان آنچه امروز به منظور گسترش

آموزش زبان و ادبیات فارسی به خارج از کشور

ضروری است رشد، توسعه و تقویت کمی و کیفی

مدارس ایرانی و مجتمع‌های آموزشی تطبیقی

و کرسی‌های زبان اموزی در خارج از کشور از

طریق کمک‌های مادی و معنوی فوری است.

همچنین ارسال کتاب‌های معتبر، علمی، به‌روز،

سطح‌بندی شده و متناسب با کشور میزبان

■

به کرسی‌های آموزش زبان بسیار نیاز دارد.

نظرات دقیق بر برنامه‌های آموزشی دوره‌های

فارسی اموزی، کارشناسی، کارشناسی ارشد و

دکتری در کرسی‌ها و ارائه برنامه دقیق و راهبردی

و کمک و اجرای آن، کرسی‌ها را تقویت کرده

و اعتماد این مراکز را به خود جلب می‌کند. در

کنار اعزام استاد، باید در دانشگاه‌ها مدرس زبان

فارسی با گرایش زبان فارسی به خارجیان تربیت

شوند؛ زیرا استادان مقیم سرمایه دائمی به شمار

می‌روند. برای این استادان و دانشجویان علاقه‌مند

دوره‌های دانش‌افزایی در ایران و خارج از ایران

باید برگزار کرد. اعزام استادان و دانشجویان زبان

فارسی به ایران آنها را بهره‌ری می‌کند و محیط زبانی

مناسی برای بازآموزی فراهم می‌آورد.»

عضویت علمی دانشگاه تربیت مدرس در ادامه

به این نکته اشاره می‌کند که «یک کار مهم ایجاد

شبکه‌های فارسی‌زبان ماهوارهای، رادیویی و

تلویزیونی مشترک میان کشورهای حوزه تمدن

ایرانی و فارسی‌زبان است. البته شبکه تلویزیونی

اگر غیر دولتی و خصوصی و آزاد باشد، بهتر است.

برگزاری المپیادها، مسابقات علمی، همایش‌ها و

نمایشگاه‌های مربوط به زبان و ادب فارسی در خارج

از کشور ضروری و شوق‌برانگیز است. البته شبکه تلویزیونی

برندگان این مسابقات می‌توانند به ایران سفر کنند. با

اعطای راتبه(بورس) تحصیلی - تحقیقی به استادان

و دانشجویان ممتاز این المپیادها و مسابقات، زمینه

تثویقی مناسبی فراهم می‌آید. نهضت ترجمه آثار

اصلی و مهم‌زبان و ادبیات فارسی به زبان‌های مختلف

و زنده به منظور معرفی اندیشه‌ها و آثار ایرانی به

جهانبان کاری شایسته است و در کنار آن تهیه مواد

معتبر آموزشی از قبیل کتاب و تهیه فرهنگ‌های

استادان و فارسی آموختگان، کار را سهل می‌کند.

خوشبختانه در ایران اکنون بیش از ۱۴ مرکز آموزش

زبان فارسی به کار آموزش زبان فارسی مشغول

هستند. در کنار آن دوره‌های ارشد و دکتری آموزشی

زبان فارسی نیز هر ساله تعداد زیادی مریی و استاد

تربیت می‌کند که متأسفانه از این دانش آموختگان

به‌درستی استفاده نمی‌شود و اغلب به کاری دیگر

مشغول می‌شوند. رفع مشکلات اقامت و شتاب

در صدور ویزای اقامت برای دانشجویان و استادان

خارجی و نظارت دقیق بر برنامه‌های آموزشی آنها و

بر گزاری دقیق آزمون سالفما با محوریت وزارت علوم،

ضمن بقای این مراکز است.»

وی می‌افزاید: «تشکیل نهاده‌ا، انجمن‌ها و

اتحادیه‌های علمی میان کشورهای فارسی‌زبان و

تجلیل و قدردانی از شاعران و نویسندگان پارسی‌گو

و پارسی‌نویس و ایجاد بنای یادبود مفاخر فرهنگی

ایران در بخش‌ها و کرسی‌های خارج از کشور

هم باید دغدغه متولیان امور باشد. اما آنچه این

خواستنه‌ها را محقق و ممکن می‌کند همدلی

نهادهای متولی آموزش اعم از وزارت علوم، بنیاد

سعدی، فرهنگستان زبان و ادب فارسی، وزارت

آموزش و پرورش و وزارت ارشاد و وزارت امور

خارجی و دیگر نهادهای مسئول است. این همکاری

اکنون اندک و گاه،روابط تیره است. این وضع در کنار

مشکلات مالی و سیاسی، عرصه را بسیار تنگ و

کار را دشوارتر می‌کند. سرمایه‌های انسانی و نهادی

و فرهنگی در امر آموزش کم نیست، بهره‌برداری

و مدیریت درست وجود ندارد. علاقه‌مندان به

گسترش زبان فارسی و دانش آموختگان و ایرانیان

مقیم در خارج از کشور را باید شناسایی کرد و زیر

یک پرچم گرد آورد تا به دنبال یک هدف باشند:

اعتلای زبان فارسی و بزرگداشت ایران عزیز.»

■ یک نگاه خوش‌بینانه به کرسی‌های زبان

اما از سویی دیگر معاون گسترش زبان فارسی و

ایران‌شناسی در دانشگاه‌ها و مراکز علمی خارج از

کشور مرز همکاری‌های علمی بین‌المللی وزارت

علوم نگاهي خوش‌بینانه به وضعیت کرسی‌های

زبان فارسی در جهان دارد. بهادر باقری در گفت‌وگو

با ایسنا از تازه‌ترین فعالیت‌های معاونت گسترش

آموزش و تحقیقات و فناوری در امور بین‌الملل و

وزیر علوم، تحقیقات و فناوری در امور بین‌الملل و

رئیس مرکز همکاری‌های علمی بین‌المللی، در

دفتر وزیر علوم بر گزار شد و اعضای شورای در جریان

تازه‌ترین اخبار و تحولات قرار گرفتند. این موارد

عبارتند از این که خوشبختانه بخش عمده‌ای از

بودجه اسانل این معاونت تخصیص یافته است،

البته هنوز به حساب وزارت علوم واریز نشده، اما

امیدواریم در روزهای آینده با دریافت این بودجه،

کرسی‌های زبان و ادبیات فارسی و ایران‌شناسی

در جهان، به رونق پیشین خود بازگردند و شاهد

حضور گرم و پر نشاط استادان اعزامی در آن

کشورها باشیم. همچنین برای نخستین بار برنامه

راهبردی ۱۰ ساله معاونت گسترش زبان فارسی اعزامی

و ایران‌شناسی با همکاری و هدایت آقای دکتر

سیدعلی اصغر میرباقری فرد و همکارانش تدوین

شده و در این جلسه رونمایی شد و پس از اظهارنظر

اعضای محترم شورا، در روزهای آینده این برنامه به

شکل رسمی اعلام خواهد شد.»

وی می‌افزاید: «از دو سال پیش در این معاونت، چند

کار گروه تخصصی تشکیل شده و فعالیت‌سه کارگروه

به‌تمام رسیده و به‌بار نشسته است. کارگروه «آزمون

استانداردسازی زبان فارسی (سامفا)» مدت‌هاست

به نتیجه رسیده و خوشبختانه این آزمون بسندگی،

چهار بار توسط معاونت گسترش و با همکاری

صمیمانه سازمان سنجش آموزش کشور در ایران

و چند کشور دیگر برگزار شده است و این کار ادامه

خواهد داشت. این نخستین بار است که زبان فارسی

نیز مانند زبان‌های بزرگ دنیا از جمله انگلیسی (با

آزمون‌های تافل و ایلتس و…) دارای چنین آزمونی

شده است. نکته مهم این است که تمام دانشجویان

خارجی که در ایران مشغول تحصیل در دانشگاه‌ها

هستند، ملزم به گذراندن این آزمون و دریافت نمره

قبولی هستند. علاوه براین، کار گروه‌های بازنگری

و بازنگاری سرفصل‌های درسی کرسی‌های زبان و

ادبیات فارسی در دانشگاه‌های خارج از کشور نیز

فعالیت خود را به پایان رسانده است و در جلسه

یادشده، از این سرفصل‌ها نیز رونمایی شد. اهمیت

این موضوع این است که بسبب ساری از کرسی‌های

خارج از کشور، هنوز طبق سرفصل‌های قدیمی و

۶۰-۵۰ساله تدریس می‌کنند که غالباً تناسبی با

تحولات زبانی، ادبی و اجتماعی امروز ایران ندارد.

سر فصل‌های جدید که به کرسی‌های جهان

پیشنهاد می‌شود، به گونه‌ای انعطاف‌پذیر طراحی

شده است که در کشورهای مختلف، استادان و

دانشجویان می‌توانند از بین درس‌های انتخابی،

درس‌های مورد نیاز و علاقه خود را برگزینند.

همچنین کارگروه «ایران‌شناسی» کار خود را اخیراً

آغاز کرده، چند جلسه تشکیل داده و قرار است

سرفصل‌های درسی رشته ایران‌شناسی را به شکلی

روزانه، بازنگری و بازنگاری کند.»

باقری همچنین با اعلام این خبر که به‌زودی

کارگروه «تألیف و تدوین منابع درسی جدید»

تشکیل خواهد شد، گفت: «این کار گروه

تشکیل می‌شود تا بر اساس سرفصل‌های جدید

طراحی شده برای رشته‌های زبان و ادبیات فارسی

و ایران‌شناسی، منابع مکتوب و دیجیتال مناسب

با بهترین و علمی‌ترین شیوه‌های روز تهیه کنند.

کارگروه «آموزش مجازی زبان و ادبیات فارسی و

ایران‌شناسی» نیز آغاز به کار کرده و خوشبختانه

برنامه اولیه این کار مهم تهیه شده و قرار است با

محوریت و سیاستگذاری وزارت علوم، از ظرفیت

علمی و اجرایی تمامی دانشگاه‌ها و استادان

با ایسنا از تازه‌ترین فعالیت‌های معاونت گسترش

آموزش و تحقیقات و فناوری در امور بین‌الملل و

وزیر علوم، تحقیقات و فناوری در امور بین‌الملل و

رئیس مرکز همکاری‌های علمی بین‌المللی، در

دفتر وزیر علوم بر گزار شد و اعضای شورای در جریان

تازه‌ترین اخبار و تحولات قرار گرفتند. این موارد

عبارتند از این که خوشبختانه بخش عمده‌ای از

بودجه اسانل این معاونت تخصیص یافته است،

البته هنوز به حساب وزارت علوم واریز نشده، اما

امیدواریم در روزهای آینده با دریافت این بودجه،

کرسی‌های زبان و ادبیات فارسی و ایران‌شناسی

در جهان، به رونق پیشین خود بازگردند و شاهد

حضور گرم و پر نشاط استادان اعزامی در آن

کشورها باشیم. همچنین برای نخستین بار برنامه

راهبردی ۱۰ ساله معاونت گسترش زبان فارسی اعزامی

و ایران‌شناسی با همکاری و هدایت آقای دکتر

سیدعلی اصغر میرباقری فرد و همکارانش تدوین

شده و در این